

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 10-05-2021 r.

DOOŚ-TSOOŚ.411.13.2021.aba

Pan

Przemysław Dac

Prezes

**Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody
Polskie**

W odpowiedzi na wniosek z dnia 6 kwietnia 2021 r., znak: KZW.402.4(2).2021, o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, dalej prognoza, dla projektu aktualizacji Programu ochrony wód morskich, dalej aPOWM, na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247; dalej: ustawa ooś), przedstawiam następujące stanowisko.

Projekt aPOWM jest dokumentem, wskazującym podstawowe działania będące niezbędnymi do osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich, w tym działania prawne, administracyjne, ekonomiczne, edukacyjne i kontrolne. Materiały przekazane wraz z ww. wnioskiem o uzgodnienie zakresu prognozy zawierają listy działań w postaci załączników 1 i 2. Przewiduje się kontynuowanie działań zawartych w Krajowym programie ochrony wód morskich (zał. 1) oraz wdrażanie modyfikacji w określonych działaniach. aPOWM zakłada też realizację 39 nowych działań (zał. 2.), które mają na celu umożliwienie osiągnięcia bądź utrzymania celów środowiskowych, wyznaczonych dla polskich obszarów morskich. Materiały przekazane wraz z wnioskiem o uzgodnienie zakresu prognozy stanowią wyłącznie listę działań, bez opisów sposobu i warunków ich prowadzenia, jednak zagadnienia, których dotyczą działania wskazują, że realizacja postanowień przedmiotowego projektu może mieć wpływ na obszary chronione, w tym w ramach sieci Natura 2000.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (dalej: sooś) dla przedstawionego projektu aPOWM powinna przede wszystkim posłużyć identyfikacji sposobów realizacji działań, które rozwiązując stwierdzone problemy będą jednocześnie najkorzystniej wpływać

na środowisko, a także rozpoznaniu sytuacji, w których pozytywny skutek dla jednego elementu środowiska może pociągać za sobą niekorzystne skutki dla innych jego elementów. W prognozie mogą także, jeżeli zostanie zidentyfikowana taka potrzeba, zostać zaproponowane nowe działania korzystne dla środowiska, które mogłyby uzupełnić katalog działań aPOWM.

Przygotowana w ramach sooś prognoza powinna w pełnym zakresie odpowiadać wymaganiom wynikającym z art. 51 ust. 2 ustawy ooś przy zachowaniu warunków, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy. Przy omawianiu poszczególnych zagadnień zalecane jest zachowanie kolejności z art. 51 ust. 2 ustawy ooś. Prognoza powinna się odnosić do pełnej wersji projektowanego dokumentu i obejmować wszystkie planowane działania mogące oddziaływać na środowisko, niezależnie od ich statusu formalnego, np. prawdopodobieństwa uzyskania przez nie dofinansowania lub prawdopodobieństwa ich realizacji. W myśl art. 52 ust. 1 ustawy ooś analiza zawarta w prognozie powinna zostać dostosowana stopniem szczegółowości do stopnia szczegółowości zapisów projektowanego dokumentu. Należy podkreślić, że w świetle art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy ooś opis stanu środowiska nie musi odnosić się do całego obszaru kraju, szczególnie w przypadku, gdy w dokumencie został przedstawiony konkretny zakres interwencji.

W kontekście aPOWM, szczególnie istotna jest ocena adekwatności proponowanych działań do zakładanych celów, przy uwzględnieniu korzystnych i niekorzystnych interakcji tych działań z innymi elementami, czynnikami i procesami, także tymi, których nie obejmują zapisy projektowanego dokumentu. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na kompleksowość analiz, które powinny obejmować wszystkie istotne uwarunkowania środowiskowe i antropogeniczne oraz zachodzące pomiędzy nimi relacje, zwłaszcza w kontekście potencjalnych kumulacji oddziaływań.

Prognoza powinna uwzględniać treści prognoz oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych dokumentów, powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania, w szczególności krajowych i międzynarodowych dokumentów dotyczących obszaru Bałtyku, a także arealów lądowych, związanych z obszarami morskimi w kontekście oddziaływania na środowisko.

Prognoza powinna określać wpływ realizacji aPOWM na stan i funkcjonowanie obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. z 2020 r., poz. 55 ze zm.), w szczególności na przedmioty i cele ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000, a także wpływ na gatunki chronione oraz na zachowanie możliwości migracyjnych zwierząt. Należy przy tym stosować kryterium narażenia i uwzględnić wszystkie elementy środowiska (oraz obszary chronione), które mogą być narażone na negatywne oddziaływanie, nie tylko te, które znajdują się na obszarze realizacji danego działania. Istotne jest utrzymanie w korzystnych warunkach elementów o znaczeniu wspólnotowym z dopuszczeniem naturalnych zmian. Na terenach morskich należy zapewnić, że nie wystąpią straty w powierzchni obszaru wymagającego ochrony względnie zmiany w strukturze, bioróżnorodności lub wzorcu rozmieszczenia szczególnie wrażliwych zbiorowisk. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy ooś projekt dokumentu nie może zostać przyjęty, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że jego realizacja może znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, a nie zostaną spełnione łącznie wszystkie przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody. Niezbędne wymogi nadrzędnego interesu publicznego mogą

przemawiać za realizacją dokumentu mogącego znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000 zgodnie z ww. artykułem, jednak działanie jest wówczas możliwe do realizacji tylko w przypadku braku rozwiązań alternatywnych jednocześnie przy zapewnieniu wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zagwarantowania spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku, gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie może zostać udzielone wyłącznie w celu: ochrony zdrowia i życia ludzi, zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego oraz wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej. W przypadku stwierdzenia znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000, należy w prognozie wyraźnie wykazać i uzasadnić istnienie wymienionych przesłanek. Przy analizach dotyczących obszarów Natura 2000, koniecznym jest wskazanie nie tylko samego negatywnego charakteru oddziaływań na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000, ale również określenie czy są one znaczące, w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 17 ustawy ooś.

Jak wskazano wyżej, w przedstawionych materiałach brak opisów poszczególnych działań i nie wiadomo na jakim są obecnie etapie opracowania i wdrażania. Mając to na uwadze zaleca się jednak wzięcie pod uwagę następujących rekomendacji:

W działaniu BALPL-M010 - Analizie możliwości wdrożenia wytycznych Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) dotyczących praktyki kontroli i postępowania z organizmami porośłowymi (ang. biofouling) na statkach – opracowanie narzędzi do wprowadzenia systemu zarządzania w żegludze morskiej i śródlądowej - zaleca się skonkretyzowanie gatunków organizmów poroślowych do gatunku bądź rodzaju, który umożliwi stwierdzenie, czy są to gatunki prawnie chronione i, jeżeli takie mogą wystąpić, uwzględnienie tego faktu i jego konsekwencji w opracowywanych metodach postępowania.

W przypadku działania BALPL-M034 Zbadanie skali zagrożeń środowiskowych wynikających z zalegania wraków na dnie morskim należałoby zawrzeć w ocenie propozycje działań zapobiegawczych i minimalizujących na okoliczność wystąpienia sytuacji kryzysowych, spowodowanych prowadzeniem prac, związanych z ww. badaniami, a także, jeżeli to możliwe, zamieścić w prognozie mapy z rozmieszczeniem takich obiektów na tle elementów wrażliwych na możliwe oddziaływania. Lokalizacje wraków znajdują się w bazie <https://sipam.gov.pl/>.

W przypadku wprowadzanego nowego działania nr 12 polegającego na redukcji inwazyjnych gatunków raków należy zarekomendować metody zmniejszania populacji raków, które nie wpłyną negatywnie na rodzime gatunki bezkręgowców. Podobnie w przypadku innych działań, polegających na redukcji organizmów niepożądanych należy zaprojektować metody bezpieczne dla innych gatunków.

Badania dotyczące wpływu trałowania dennego na zbiorowiska bentosowe, uwalniania materii z osadów i chemizm wód przydennych (nowe działanie nr 28) jak również prawne ustalenie maksymalnej skali i zasięgu trwałych przekształceń brzegów i dna morskiego (nowe działanie 29) oraz Wykorzystanie odpadów z pogłębiania i racjonalne gospodarowanie urobkiem (nowe działanie 30) to działania potencjalnie, bezpośrednio lub pośrednio powiązane z parametrami dna morskiego, których zmiany mogą skutkować negatywnymi oddziaływaniami na elementy środowiska morskiego. Zaleca się opracowanie typologii takich

działań, mając na uwadze rodzaj, skalę działania, charakter obszaru, na którym będzie ono realizowane (w tym cechy środowiska oraz obecność form ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000) oraz inne stwierdzone parametry, istotne z punktu widzenia potencjalnych oddziaływań na środowisko oraz, w przypadku zidentyfikowania ryzyka wystąpienia oddziaływań znaczących negatywnych, zarekomendowanie rozwiązań zapobiegających takim oddziaływaniom.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy ooś, prognoza powinna zawierać informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko. Zgodnie z definicją określoną w *Protokole w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do Konwencji o na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonego w Kijowie dnia 21 maja 2003 r.* (Dz. U. z 2011 r. Nr 180, poz. 1074), oddziaływanie na środowisko, w tym na zdrowie oznacza jakiegokolwiek skutek dla środowiska, a w przypadku możliwości wystąpienia znaczącego wpływu na środowisko innego państwa, oceniane są zarówno oddziaływania o charakterze negatywnym jak i pozytywnym. Działania zaproponowane w aPOWM mają potencjalnie charakter transgraniczny ponieważ obszary morskie, których dotyczy program, są częścią wspólnego akwenu Morza Bałtyckiego, tego samego, co inne obszary morskie na Bałtyku, w tym będące w jurysdykcji innych państw, bezpośrednio graniczących z polskimi obszarami. W związku z powyższym, w prognozie należy przeanalizować wpływ proponowanych modyfikacji poszczególnych działań oraz działań nowo planowanych, na środowisko państw sąsiadujących z polskimi obszarami morskimi. W szczególności analizy powinny wziąć pod uwagę cele środowiskowe ustanowione dla poszczególnych obszarów chronionych, jak również identyfikować poszczególne oddziaływania w szerszej skali wykraczającej poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej m.in. w zakresie oddziaływań na morską florę, faunę, różnorodność biologiczną, dobra materialne, dziedzictwo kulturowe, w tym wpływ na spójność i integralność Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 oraz na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000.

W prognozie należy dokonać opisu stanu środowiska w sposób umożliwiający określenie rodzajów i skali przewidywanych oddziaływań oraz określenie zmian spowodowanych realizacją aPOWM, które mogą zaistnieć w przyszłości. Należy także przedstawić propozycje w zakresie metod monitoringu skutków realizacji zadań wynikających z dokumentu, które pozwoliłyby m.in. na określenie, czy właściwie oceniono skalę i zasięg ich oddziaływania na środowisko, w tym przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz na ocenę skuteczności zaproponowanych działań minimalizujących. Warto zauważyć, że obowiązek odpowiedniej kompensacji wpływu na środowisko nie dotyczy jedynie negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000. W odniesieniu do innych walorów przyrodniczych zastosowanie znajduje art. 75 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2020 r. poz. 1219 ze zm.).

Zaleca się przedstawianie zjawisk o charakterze przestrzennym oraz interakcji tych zjawisk na czytelnych mapach, zaś analizy planowanych działań w formie przejrzystych fiszek. Wskazane jest korzystanie z powszechnie obowiązujących publikacji, dotyczących elementów środowiska, oddziaływań na środowisko oraz metodyki.

Przy opracowywaniu prognozy należy uwzględnić wytyczne Komisji Europejskiej do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko pod kątem uwzględniania zmian klimatu oraz różnorodności biologicznej.

W związku z informacją, że zakres aPOWM może ulec zmianie w ramach dalszych prac na projektem, w tym w ramach uzgodnień międzyresortowych, zwracam uwagę, że jeżeli będą to zmiany istotne z punktu widzenia oddziaływań na środowisko związanych z realizacją aPOWM należy rozważyć ponowne wystąpienie o uzgodnienie zakresu prognozy oddziaływania na środowisko.

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/